

KİTABIN ADI

SINIFTAN YÜKSELEN SESLER

YAZAR

ROB BUYEA

PROJE KOORDİNATÖRÜ

DR. NİLAY YILMAZ

ETKİNLİĞİ HAZIRLAYAN

SEVİM DEMİR AYTAÇ

TEMA/KONULAR

Arkadaşlık, bireysel farklılıklar, farklılıklara saygı, dürüstlük, duygu yönetimi, dayanışma, dostluk

ANAHTAR KELİMELER

Arkadaşlık, günlük, okul, sınıf kuralları, iletişim, öğretmen, öğrenci, ders, etkinlik, empati, dürüstlük, saygı, sevgi, güven, merhamet, zorbalık, suç, hata, yüzleşme, iyilik, kötülük, ön yargı, aile, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, çaba, özel sınıf, etik, ahlak, drama, yaşantı yoluyla öğrenme, P4C, felsefi tartışma, Scamper

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

ETKİNLİĞİN GENEL KAZANIMLARI

- Metinle ilgili 5N1K sorularını yanıtlar.
- Okuduklarını yaratıcı yollarla ifade eder.
- Metinle ilgili tahminlerde bulunur.
- Doğaçlama yaparak karakterlerin rollerine girer.
- Öyküleri (olayları, karakterleri, çelişkileri, temaları) kişisel deneyimleri ile ilişkilendirir.
- Karakterlerin duygularını anlar ve onlarla empati kurarak bu duygularını ifade eder.
- Üretici bir biçimde diğerleriyle çalışarak grupça canlandırmalar yapar.
- Olayla veya durumla ilgili tahminde bulunur.
- Resim ve basılı malzemelerden zihinsel görüntüler yaratır; resmi yorumlar.
- Resimdeki bir karakterin veya nesnenin yerine geçerek, kurguya uygun olarak onun gibi düşünmeye çalışır; empati kurar.
- Kişisel bilgisini ifade etmek için yaratıcı ve sanatsal biçimler kullanır.
- Metindeki karakterler ve olayların nedenleri ile kendi hayatındakiler arasında bağlantı kurar.
- Grup içi öğrenme ortamlarına aktif bir şekilde katılarak ve grup tartışmalarında soru ve fikirlere katkıda bulunarak sosyal sorumluluğunu sergiler.
- Sorunlara yaratıcı çözümler önerir.
- Bir sorunun farklı çözümleri olabileceğini görür.
- Metin üzerinden kişilik gelişiminde ailenin önemini tartışır.
- Aile ve okul arasında bağ kurar.
- Suç kavramı üzerine fikirlerini sözlü ifade eder.
- İdeal öğretilerde olması gereken özellikleri listeler.
- Anket sorularını okul deneyiminden yola çıkarak cevaplar.
- Okuduklarını kendi yaşantısı ile ilişkilendirir.
- Kurguya uygun hareket eder.
- Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kitap kapağından hareketle karakterler ve olaylar hakkında tahminde bulunur.

ETKİNLİĞİN GENEL KAZANIMLARI

- Bir nesneden yola çıkarak bir karakter hakkında fikrini söyler.
- Bir karakterin rolüne girerek onun düşüncelerini ifade eder.
- Karakterlerin özellikleri hakkında fikrini söyler.
- Karakterler ile gerçek hayattaki kişiler arasında ilişki kurar.
- Kitapta geçen etkinlikleri listeler.
- Hikâyedeki sözcük etkinliğini deneyimler.
- Hikâyede geçen olayla ilgili grupça canlandırma hazırlar.
- Suç ve hata kavramı ile ilgili fikrini söyler.
- Hikâyedeki olayı farklı düşünme biçimleriyle yeniden düzenler.
- Karakterlerin rollerine girer.
- Okuduğu kitabı yaratıcı yollarla özetler.

ÖZET

Snow Hill okulunun beşinci sınıfına başlayan yedi öğrenci için farklı bir okul yılı olacaktır. Öğretmenleri değişmiştir. Yeni öğretmenleri Bay Terupt “yaşa ve öğren” adını verdiği eğitim metoduyla öğrencilerinin hayatlarına dokunur. Çocuklar kendilerine ceza vermeyen, yaşanan durumlara kızmadan onlarla iletişim kurmaya çalışan, dersleri farklı biçimlerde anlatan bu sıra dışı öğretmenleri sayesinde düşünce ve davranışlarıyla yüzleşir; hem evde hem de okulda yaşadıkları sorunlarla başa çıkmayı öğrenirler. Bay Terupt’ın farklı öğretme yöntemleri vardır. Öğrencilerinin olumlu davranışları için sınıfın tavanına bir zincir halkası asar. Öğrencilerin yaptığı her olumlu davranış karşısında bu zincire yeni bir halka eklenir. Bay Terupt halkalar yere değdiğinde bir ödül kazanacaklarını söyler. Öğrencileri zincire son halka eklendiğinde ödül olarak hep birlikte dışarıya çıkıp karda oyun oynamayı ister. Karlı havada bahçede oyun oynamak normal koşullarda o bölgedeki okullarda izin verilmeyen bir davranıştır. Bay Terupt bir kaza yaşanmaması için bazı kurallar koyar ve bunlara uyulmasını ister. Ancak çocuklar bahçede kendilerini oyuna ve duygularına kaptırdıklarında verdikleri sözü unutular. O gün yaşadıkları trajik olay herkesin hayatına dokunacak, Bay Terupt ve öğrencilerinin yaşamı o günden sonra değişecektir.

A) OKUMA ÖNCESİNDE YAPILABİLECEK ETKİNLİKLER

BİRİNCİ ETKİNLİK: Anket

ETKİNLİKLER

Kazanımlar : Anket sorularını okul deneyiminden yola çıkarak cevaplar.
Okuduklarını kendi yaşantısı ile ilişkilendirir.

Gerekli Malzemeler : Çocuk sayısı kadar anket, kalem.

- Çocuklara anket dağıtılır. Cevaplamaları için kısa bir süre verilir.
 1. En sevdiğim öğretmenimin özellikleri:
 2. Dersine ilgi duyduğum öğretmenimin ders anlatma şekli:
 3. Öğretmenimin davranması okulumu daha çok sevmemi sağlar.
 4. Sınıfımda davranış özelliklerine sahip arkadaşlarımla olsa okula gitmek istemem.
 5. Sınıfımda zorbalık yapan bir arkadaşım olsa bu durumu ile çözerim.
- Anketler tamamlandıktan sonra yanıtlardaki kişi ve durumlar kişiselleştirilmeden yanıtlar konu başlıklarına indirgenerek tahtaya yazılır. Aşağıdaki soru bağlamında ortak noktalara vurgu yapılır.
 - *İdeal öğretmen ve öğrenci özellikleri sizce neler? Ders içi ve ders dışındaki davranışları nasıl olmalıdır?*

**UYGULAYICIYA
NOT**

Bu paylaşımın amacı çocukların soruları kendi yaşantılarından yola çıkarak düşünmeleri, bunlardan yola çıkarak ve akıl yürüterek “ideal öğretmen”, “ideal sınıf”, “ideal arkadaş” vb. kavramlara yönelik tartışma ortamı yaratmaktır. Çocuklara soruları yanıtlarken “olması gerekeni” ya da “ideal” olanı değil de “var olanı” düşünmelerini söyleyin. Amacımızın bu yanıtlarda doğru ya da yanlış olan durumları belirtmek olmadığını, hangi davranışların kimleri rahatsız edebileceğini görmemize rehberlik ettiğini vurgulayabilirsiniz. Yanıtlara yorum yapmayın; çocukların gerçek kişi ve olaylara değil de özelliklere odaklanmalarına özen gösterin.

ETKİNLİKLER

İKİNCİ ETKİNLİK: Sınıftan Yükselen Sesler

Kazanımlar : Kurguya uygun hareket eder.
Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
Kitap kapağında hareketle karakterler ve olaylar hakkında tahminde bulunur.

Gerekli Malzemeler : Sınıftan Yükselen Sesler kitabı

Birinci Aşama

- Çocuklara “Sınıftan Yükselen Sesler” kitabının kapağı gösterilir, aşağıdaki sorular sorulur:
 - *Kitabın adı size neler çağrıştırıyor? Sınıf, yükselmek ve ses sözcükleri size neleri çağrıştırıyor?*
 - *Öyküde sizce hangi karakterler olacak?*
 - *Kitap görselindeki kar topu size neleri çağrıştırıyor?*
 - *Öykü sizce hangi mekânlarda geçecek?*
 - *“Sınıf” kelimesinin farklı anlamlarını düşünelim. Bu sözcük size okul dışında başka nereleri çağrıştırıyor? Sınıf sözcüğünden “sınıflamak” dışında başka hangi eylemleri türetebiliriz? Sınıf sözcüğünün farklı anlamlarını, bu anlamların okuldaki sınıf kavramıyla benzerlik ve farklarını düşünelim.*

İkinci Aşama

- Çocuklar mekân içinde istedikleri bir yerde durur. Bir sınıftan ne tür seslerin yükselbileceğini düşünürler. Daha sonra herkes sınıftan yükselilecek bir sesi aynı anda çıkarıp bununla ilgili bir cümle söyler. Çıkarılan seslere hareket ve duygular da eklenebilir. Örneğin, ödevini yapmamış bir öğrencinin endişesi ve sesi, başka bir arkadaşına öfkelenmiş birinin duygusu ve sesi, öğretmen ders anlatırken o sırada sınıfta duyulan sesler vb. Çocuklardan bunları yaparken birbirlerini de gözlemlemeleri istenir.

ETKİNLİKLER

- Daha sonra aşağıdaki sorular sorulur, değerlendirme yapılır.
- *Kendi sesiniz dışında başka neler duydunuz?*
 - *Bu seslerin içinde sizin dikkatinizi daha çok çeken ya da sizi diğerlerine göre daha fazla etkileyen bir ses var mıydı? Ne hissettiniz? Ne düşündünüz?*
 - *Bu sesin bir hareketi olsa nasıl olurdu?*
 - *Kendi sınıflarınızda ne tür sesler duyuyorsunuz? Bu sesler derse ya da içeriğine göre nasıl çeşitleniyor?*
 - *Sınıf seslerine bir isim verecek olsanız bu ne olurdu?*

UYGULAYICIYA NOT

Bu çalışmayı çocukları farklı gruplara bölerek yapabilirsiniz. Böylece birbirlerini de duymaları için olanak yaratmış olursunuz. Çıkardıkları sesleri ve söyledikleri cümleleri el hareketinizle bazen yükseltmelerini bazen de alçaltmalarını isteyebilirsiniz.

ETKİNLİKLER

ÜÇÜNCÜ ETKİNLİK: Bir Nesne Bir Karakter

- Kazanımlar** : Bir nesneden yola çıkarak seçtiği karakter hakkında fikrini söyler.
Kendi seçtiği bir karakterin rolüne girerek onun düşüncelerini ifade eder.
- Gerekli Malzemeler** : Öğretmen çantası, yoklama listesi, kalem, tahta kalemi, nöbetçi öğretmen yaka kartı, öğretmen kılavuz kitabı, ders saati çizelgesi, A5 boyutunda bir kâğıda “yaşa ve öğren” yazılı bir not

Birinci Aşama

- Öğretmen çantasının içine yoklama listesi, “yaşa ve öğren” yazılı not ve kalem konur. Uygulayıcı mekâna bu çanta ile gelip, “Dışarıda bir çanta buldum. Bu çanta kimin olabilir?” sorusunu yöneltir. Çocuklardan çantayı ve içindekileri inceleyerek tahminde bulunmaları istenir.
- Ardından bu çantanın bir öğretmene ait olduğu söylenir. Bu nesnelerin öğretmenlik mesleği dışında başka hangi mesleklerle ilgili olabileceği üzerine konuşulur. Nesnelerin her biri ayrı ayrı ele alınır, farklı mesleklerle bu nesnelere arasında yakın ya da uzak ilişkiler kurularak akıl yürütülür. Çizelge bir doktorla, yaka kartı bir güvenlik görevlisiyle, yoklama listesi bir rehberle ilişkilendirilebilir. Daha sonra çocuklardan bu mesleklerle öğretmenlik mesleği arasında bir bağ kurmaları istenir. “Öğretmen bir doktora benzer. Anlattığı konuda ne tür sorunlar olduğunu tespit edip bunu gidermek için yollar arar.” denilebilir ya da öğretmen öğrencilerini farklı dünyalara götürdüğü için bir rehberine, güvenli bir öğrenme ve yaşam ortamı sağlamak için kurallar koyan ve bunları uygulayan bir güvenlik görevlisine de benzetilebilir.

ETKİNLİKLER

UYGULAYICIYA NOT

Bu benzetmelerin olumlu olması gerekmez. Çocukları esnek düşünmeleri, bu nesnelere ilgili olabilecek meslekler ile öğretmenlik arasında bir bağ kurup bağlam oluşturmaları için cesaretlendirin. Mümkün olduğunca fazla sayıda meslekle bağ kurmaları için onları yönlendirin.

- Daha sonra çocuklardan sırayla ortaya gelmelerini ve çantayı ellerine alıp bir öğretmen rolüne girmelerini isteyin. Nasıl bir öğretmen olduklarını aşağıdaki şablon cümleyi tamamlayarak anlatsınlar.

Merhaba ben öğretmeniyim. Derslerim eğlenceli geçer çünkü yaparım.

İkinci Aşama

- Çantanın içindeki not kâğıdı çocuklara tekrar gösterilir, bu sözün ne anlama geldiği üzerine hep birlikte fikir üretilir.
 - “Yaşa ve öğren” sözcükleri size neler düşündürüyor? Bu nasıl bir öğrenme biçimi olabilir?
 - Çantasında “yaşa ve öğren” not kâğıdı olan bir öğretmen sizce hangi dersin öğretmeni olabilir? Neden?
 - Okul programındaki her ders yaşayarak öğrenilebilir mi? Neden?
 - Öğrenmek sadece okulla ya da dersle mi ilgilidir?
 - “Yaşa ve öğren” yöntemini benimseyen bir öğretmen sizce başka hangi mesleklerden beslenmelidir? Neden?
 - “Yaşa ve öğren” yaklaşımı okul hayatında ve okul dışındaki yaşantımızda bize neler kazandırır?

B) OKUMA SIRASINDA YAPILABİLECEK ETKİNLİKLER

BİRİNCİ ETKİNLİK: Ben Kimim?

ETKİNLİKLER

Kazanımlar

: Karakterlerin özellikleri hakkında fikrini söyler.
Karakterler ile gerçek hayattaki kişiler arasında ilişki kurar.

Gerekli Malzemeler

: Kitaptaki 7 karakterin ve Bay Terupt'ın isminin yazılı olduğu küçük kâğıtlar (Aynı karakter isminden kaç tane olacağını grubunuzdaki çocuk sayısına göre belirleyiniz.)

Birinci Aşama

- Çocuklara öyküdeki karakterlerin isimlerinin yazılı olduğu kâğıtlar dağıtılır. Aynı karakteri seçen çocuklar bir araya gelip bir grup oluşturur.
- Herkes mekânda serbestçe yürür. Aynı grupta olanların birbirlerinden uzaklaşarak yürümeleri söylenir. Uygulayıcı, karakterlerden birinin adını söylediğinde bu grupta olanlar hızlıca bir araya gelerek yere çömelirler. Daha sonra yine herkes mekânda yürümeye devam eder. Çalışma boyunca her defasında bir karakter ismi söylenerek kitaptaki karakterler hatırlanır.
- Oyun devam ettirilir ancak bu turda gruplar yere çömeldiklerinde her grup temsil ettikleri karakter hakkında bir şey söyler. Diğer gruplara da o karakter hakkında ne söyleyebilecekleri sorulur. İsteyen gruplar karaktere dair bir özellik söyleyerek sürece katılır. Daha sonra diğer karakter ismi söylenir, oyuna devam edilir.

UYGULAYICIYA NOT

İkinci turda gruplar karakterlerin özelliklerini konuşurken, "Nasıl biri? Nasıl yürüyor, nasıl davranıyor? Neleri seviyor? Nasıl bir öğrenci? Arkadaşları onun hakkında ne diyor, ne düşünüyor? Ailesi ile ilişkisi nasıl?" vb. sorular sorarak çocukların karakter üzerinde derinleşmesini sağlayabilirsiniz.

ETKİNLİKLER

İkinci Aşama

- Mekânın ortasına bir sandalye konur. İsteyenler sırayla gelip bu sandalyeye oturur; karakterlerden birinin yerine geçer (Bay Terupt hariç) ama kim olduğunu söylemez. “Ben” diliyle o karakterin ağzından konuşur; kendini anlatır. Diğer çocuklar bu karakteri tahmin etmeye çalışır. Örneğin, “Derslerden pek hoşlanmam, sınıftan çıkmak için sürekli bahaneler bulurum.” diyerek kendinden bahsedebilir.
- Çocuklar karakterin kim olduğunu tahmin ettikten sonra ona soru sorarlar. Karakter rolündeki çocuk da bu sorulara (karakterin özelliklerini ve öyküye gözeterek, ona uygun biçimde) yanıt verir.

UYGULAYICIYA NOT

Aynı karakter birkaç kez farklı özellikleriyle anlatılabilir. Ancak tüm karakterlerin en az bir kez tanıtılmasına özen gösterin. Çocuklar soruları yanıtlarken rolden çıkmamalı, karakterle ilgili bildiklerinden yola çıkarak yanıtlamaya çalışmalıdır.

Üçüncü Aşama

- Çocuklardan en az iki ya da üç karakterin özellikleri ile kendi özelliklerini eşleştirmeleri istenir. İsteyenler bu özellikleri paylaşabilir. Bu eşleştirmenin sadece benzerlikler üzerinden yapılması gerekmez. İstenirse aşağıdaki şablon cümleler üzerinden de ilerlenebilir.

“Ben de benziyorum çünkü yaparım-severim-düşünürüm.”

“Ben’in aksine yapmayı severim-sevmem, düşünürüm-düşünmem.”

ÇEVİRİM İÇİ UYGULAMALAR İÇİN ÖNERİLER

Çevrim içi uygulamalarda Menti programında her karakter üzerinde ayrı ayrı çalışarak çocuklardan karakterle ilgili akla gelen ilk üç sözcüğü yazmaları istenebilir.

ETKİNLİKLER

İKİNCİ ETKİNLİK: Canlandırma: Kar Topu

Kazanımlar : Hikâyede geçen olayla ilgili grupça canlandırma hazırlar.
Suç ve hata kavramlarıyla ilgili fikrini söyler.

Gerekli Malzemeler : Kar topu sahnesi ile ilgili kısa metin

Birinci Aşama

Hatırlatma: Bu çalışmayı uygulayabilmek için kitabın en az 140. sayfasına kadar okunmuş olması gerekir.

- Kitaptaki kar topu kazasını anlatan bölüm (kitabın 134, 139 ve 140. sayfaları) okunur; olay anımsanır. Daha sonra aşağıdaki metne odaklanarak o anın canlandırması yapılır. Bunun için sekiz çocuk seçilir, her biri bir karakterin yerine geçer. Çocuklardan bu anı diyaloglar olmadan, yani sadece ses ve hareketlerle canlandırmaları istenir.

“Peter bunu hak etmişti. Onu çok iyi yakaladım, Lukester da öyle. Savaşta her şeyin geçerli olduğunu söylerler. Peter sulu göz biri değil ama hepimizin birden ona yüklenmesi fazlaydı. Öfkeden çılgına döndü ve buza dönüşmüş olan kar topunu fırlattı. Kar topu Bay Terupt'ın başına isabet etti. Bay Terupt'ın orada olacağını bilemezdik. Bay Terupt ayağa kalktı. Sonra yere yığıldı.”

ETKİNLİKLER

UYGULAYICIYA NOT

Grubunuzdaki çocuk sayısına göre kaza anının canlandırmasını sekizerli gruplar şeklinde birkaç kez yapabilirsiniz. Böylece diğer çocuklar da o anı ifade edecek farklı canlandırmalar yapma olacağı bulur. Canlandırmayı birkaç kez yaparsanız, bu süreci her grup için farklı bir ayrıntı ekleyerek yürütmeniz çalışmayı daha etkili kılacaktır. Böylece canlandırmayı her grupta başka bir odağa taşıyabilirsiniz. Örneğin, canlandırmayı bazı gruplarda ağır çekim olarak uygulayabilirsiniz. Böylece herkes çok yavaş hareket eder; her karakterin neyi neden yaptığı daha ayrıntılı ve net olarak izlenebilir. Ya da izleyenlerden de bu canlandırmanın bir parçası olmasını isteyebilirsiniz. Bu durumda, etkileşimli katılımcı olmak üzere seçilen birkaç çocuk canlandırma anındaki olaylara göre eğlenceli, heyecanlı ya da gerilimli müzikler yaparak sürece eşlik edebilir ya da seçilen bir karakterin duyguları sadece seslerle ifade edilebilir.

İkinci Aşama

- Kar topu sahnesi canlandırıldıktan sonra aşağıdaki sorularla suç ve hata kavramları üzerine bir felsefi soruşturma yapılır:
 - *Sizce bu olayda kim hatalı? Neden?*
 - *Suç nedir?*
 - *Hata nedir?*
 - *Suç ve hata kavramları kişiden kişiye göre değişir mi?*
 - *Birine "Hatalısın." ya da "Suçlusun." demek arasında nasıl bir fark var?*
 - *Bir olayı (sonucu) hangi durumlarda birinin hatası olarak görürüz?*
 - *Bir olayı (sonucu) hangi durumlarda birinin suçu olarak görürüz?*
 - *Bunlardan yola çıkarak olayı yeniden düşünelim. Sizce bu olayda hatalı ya da suçlu olan kim veya kimler? Neden?*

ETKİNLİKLER

UYGULAYICIYA NOT

Suç ve hata kavramı ile ilgili yapılacak tartışma boyunca çocukları kavramların doğru ya da kesin tanımlarına yönlendirmeyin. Onları fikirlerini sunmaları için cesaretlendirmeli, soruşturmayı felsefi ve olgusal bağlamda yani yorum yapmadan sürdürmeli, kavramlarla ilgili doğru ve kesin yanıtlar aramadığınızı belirterek çocukların fikirlerini açıkça söyleyebilmelerine olanak tanımalısınız. Kar topu kazasında kar topunu atan kişi Peter olsa da bu duruma gelene kadar, o anda ve o anı yaratan süreçte yaşananlarda aslında her karakterin buna bir katkısı olduğunu hep birlikte tartışın. Olaya dair sorumluluğun aslında sadece yedi ana karakterle de sınırlı olmadığını, karakterlerin okul içindeki davranışlarında aile içinde yaşanan olayların da etkisi olduğunu hep birlikte düşünün. "Bir olayın pek çok sebebi olabileceği" düşüncesi üzerine tartışın.

ETKİNLİKLER

ÜÇÜNCÜ ETKİNLİK: Kitabı Şarkı ile Özetle

Kazanım : Okuduğu kitabı yaratıcı yollarla özetler.

Gerekli Malzemeler : Marakas, ritim çubukları, kâğıt, kalem

Çocuklar üç gruba ayrılır. Her gruba birer kâğıt ve kalem verilir. Onlardan kitabı hiç okumayan birine öyküde neler olduğunu bir şarkı ile anlatmalarını isterler. Gruplar kendi şarkı sözlerini yazar, mekâna getirilen enstrümanları da kullanarak sırayla şarkılarını söylerler.

Alternatif Öneri: Kitabın bölümlerini gruplara paylaşarak her grubun kendi bölümünde yer alan olayları “A’dan Z’ye” tekniğini kullanarak yazması istenebilir. Bunun için alfabenin tüm harfleri (ğ harfi hariç) sırayla alt alta yazılır. Daha sonra her harfin yanına o harfle başlayan bir sözcüğün içinde yer aldığı cümlelerle olanlar anlatılır. Her satırda tek bir sözcük olabileceği gibi bir cümle ya da bir yan cümlecik de yer alabilir. Önemli olan harf sıralamasını takip ederek olanları anlatmaya çalışmaktır. Örneğin, kaza anı ve sonrası seçilmişse şunlar yazılabilir:

A-nlayamamışlardı. Bu nasıl olmuştu? Öğretmenleri yerde hareketsiz yatıyordu.

B-ütün sınıf o an dona kalmıştı. Çok sevdikleri öğretmenlerinin

C-anını mı yakmışlardı? Olayların böyle gelişmesinde hepsinin payı vardı.

Ç-ok pişmanlardı. Artık sınıfta hiçbir şey eskisi gibi değildi.

D-eğişmişti her şey. Onlar da değişmişti.

E-ski günlerini ve öğretmenlerini özleyorlardı.

ETKİNLİKLER

C) OKUMA SONRASI YAPILABİLECEK ETKİNLİKLER BİRİNCİ ETKİNLİK: Öyle Değil de Böyle Olsaydı

Kazanımlar : Hikâyedeki olayı farklı düşünme biçimleriyle yeniden düzenler.

Gerekli Malzemeler : SCAMPER tekniği yönergeleri, tahta, tahta kalem

- Öyküdeki kar topu kazası Scamper tekniğine göre yeniden yorumlanır. Bu çalışma tüm gruba birlikte ele alınabilir ya da yedi gruba ayrılarak (her gruba bir bakış açısı vererek) yürütülebilir.

SCAMPER*

Yönlendirilmiş beyin fırtınası tekniğidir. Scamper sözcüğünün her harfi farklı bir bakış açısını temsil eder. İngilizce sözcük kısaltmasıyla ilgili açıklamalar için Uygulayıcıya Not bölümüne bakınız.

- 1. Yerine Koyma:** Bay Terupt'a kar topu yerine başka hangi nesne çarp-saydı durumu farklı olurdu? Neden?
- 2. Birleştirme:** Bay Terupt'ın bu olay sonunda zarar görmemesi için kar topu oyununu başka bir oyunla birleştirelim. İki oyunun da özelliklerini düşünelim. İkisini de kapsayan bu yeni oyunun kuralları nasıl olursa Bay Terupt sonunda zarar görmezdi?
- 3. Uyarılama:** Bay Terupt komaya girdiğinde öğrencilerinin neler hissettiğini düşünelim. Hiç kimse bu olay hakkında konuşmadı. Kaza sonrasında Peter'in ya da diğer karakterlerin öyküdeki gibi davranmadığını yani hem kendi duygularını hem de Peter'a olan duygularını birbirlerine ifade ettiklerini düşünelim. Hangi karakter hangi duygusunu ifade ederse daha iyi hissederdi? Bu olay sonrasında ne yaparsa sonuca daha iyi uyum sağlanırdı?
- 4. Değiştirme:** Bay Terupt karla ve buzla kaplı bahçede oyun oynama süreciyle ilgili bazı isteklerde bulunur. Bunları öğrencilerine ifade eder. Ancak çocuklar ona verdikleri sözü unuttur. Bay Terupt istekleriyle ilgili ifade

ETKİNLİKLER

biçimini ne yönde güçlendirirse ya da zayıflatırsa bu durum yaşanmazdı? Bu ifade biçiminden kimler etkilenirdi, kimler nasıl davranırdı?

5. Başka Şekilde Kullanma: Bay Terupt hastanede komadayken öğrencilerinin neler hissettiğini anımsayalım. Sınıfça onu ziyaret ettiklerini ve hastane odasını bir sınıfa dönüştürdüklerini düşünelim. Bu hastane sınıfında ne yaparlarsa, hissettikleri o karanlık duygulardan kurtulabilirler?

6. Eleme: Aynı sebepler yüzünden yaşanacak benzer bir kaza düşünelim. Benzer bir olay ya da kaza bahçe yerine okulun başka neresinde yaşanabilirdi?

7. Tersine Çevirme: Bay Terupt öğrencilerine ceza veren ve yasaklamalar getiren bir öğretmen olsaydı o kaza anında ve sonrasında neler olurdu? Olaylar nasıl gelişirdi?

Substitute (Yerine Koyma): Var olan bir şeyin yerine başka bir şey koy.

UYGULAYICIYA
NOT

Combine (Birleştirme): Bir şey iliştir, bir şey ekle.

Adjust-Adopt (Uyarlama): Yeni bir duruma uyarla, yeni bir yeterlilik ekle.

Modify (Değiştirme): Büyült ya da küçült, parçalarını değiştir ya da bütüleştir.

Put To Another Use (Başka Şekilde Kullanma): Değişik ve yeni bir kullanım bul, amacı dışında kullan.

Eliminate (Eleme): Gerekmeyen parçaları çıkar, değiştir.

Reverse-Rearrange (Tersine Çevirme): Yeniden düzenle, tersine çevir, değiştir, yana taşı, yeniden sırala.

Scamper çalışmasındaki her bakış açısıyla ilgili örnek sorumuzu derinleştirmek isterseniz bunu grup çalışması olarak uygulayabilir, düşünsel hazırlıktan sonra çocuklardan bu durumu canlandırarak anlatmalarını isteyebilirsiniz. Scamper tekniğinin yaratıcı okuma ve yazma sürecinde nasıl kullanılacağını, bireysel ve grup çalışmalarındaki uygulama yöntemlerini ve öykü bileşenlerini oluşturan her öğeyle ilgili örnek soruları (karakter, olay, yer, zaman, nesne, eylem, duygu vb. hakkında) Nilay Yılmaz'ın "Düşünsel Okuma" kitabında bulabilirsiniz.

ETKİNLİKLER

İKİNCİ ETKİNLİK: Ziyaretçi Kim?

Kazanım : Karakterlerin rollerine girer.

Gerekli Malzemeler : Sandalye

- Mekânda herkesin görebileceği bir yere Bay Terupt rolünü temsil edecek bir sandalye konur. Bu boş sandalye Bay Terupt'ın hastanedeki (komadaki) hâlini temsil eder. Çocuklara Bay Terupt hastanedeyken öğrencilerinin onu sık sık ziyarete gittiği anımsatılır ve o anı canlandıracakları söylenir.
- Ardından çocuklar sınıftaki öğrencilerden birini seçip o role bürünür; ancak kim olduklarını kimseye söylemezler. Herkes sırayla Bay Terupt'a (hastanedeki yatağının yanına) yaklaşır rolüne girdiği karakterin söylebileceği bir cümle söyler. Onu izleyen çocuklar bu cümleden yola çıkarak bu karakterin kim olduğunu tahmin etmeye çalışır.

UYGULAYICIYA NOT

Çocukların rolde kalmalarını sağlayın. Söyledikleri cümlelerin, rollerini aldıkları karakterlerin ağzından çıkabilecek olası cümleler olması gerektiğini anımsatın. Bu cümle kurguya ters düşmemeli, hem karakterin kendisine hem de öyküde anlatılanlara paralel bir şey olmalıdır. Ayrıca bu cümle karakteri doğrudan işaret etmemeli ya da tüm karakterlere uyabilecek çok genel bir ifade olmamalıdır. Örneğin, Peter rolüne giren bir çocuk "Her şey benim yüzümden oldu." diyebilir; bu cümle kar topu savaşını başlatan diğer çocuklara da uyan bir cümledir. Luke matematiği seven biri olarak "Öğretmenim, komadan çıkma ihtimalinizi hesapladım. Bence en kısa zamanda aramızda olacaksınız, bu olasılığa güveniyorum." diyebilir. Böylesi bir cümlede "hesaplamak, olasılık, ihtimal" gibi sözcükler üzerinden akıl yürüterek sonuca dolaylı olarak ulaşılır.

ETKİNLİKLER

İsterseniz çocuklar karakteri doğru tahmin ettikten sonra, “Luke başka neler söyleyebilir?” diye sorarak başka çocukların da o karaktere ve duruma uygun düşecek cümleler kurmasını sağlayabilirsiniz. Kurguya ya da karaktere uymayan bir cümle söylendiğinde bunu gruba sorarak, “Sizce Alexia böyle bir şey söyler mi? Neden söylemez? Bu düşünceyi kendisine uygun şekilde nasıl ifade ederdi?” vb. sorularla eleştirel düşünceleri için onlara rehberlik edebilirsiniz.

- Canlandırma çalışmaları Bay Terupt üzerinden devam ettirilir. Bu kez çocuklara Bay Terupt’ın söylenenleri duyduğunu varsaymaları söylenir. Herkes sırayla Bay Terupt karakteri yerine geçerek o anda neler düşündüğünü onun ağzından söyler.

Bay Terupt o an neler düşünüyor? Ziyaretine gelen öğrencilerine ne söylemek istiyor? Onun iç sesi olup düşüncelerini dile getirelim.

ETKİNLİKLER

ÜÇÜNCÜ ETKİNLİK: TL Sözcükleri

Kazanımlar : Kitapta geçen etkinlikleri özetler.
Dolar Sözcükleri etkinliğinin Lira Sözcükleri uyarlamasını deneyimler.

Gerekli Malzemeler : Kâğıt, kalem

- Çocuklar üç kişilik gruplara ayrılırlar. Her gruba kâğıt ve kalem verilir. Gruplardan Bay Terupt'ın sınıfta ne tür etkinlikler ve oyunlar yaptığını listemeleri istenir. 5 dk. süre verildikten sonra gruplar listelerini okur. Bu etkinlik listesi içinden “Dolar Sözcükleri” çalışması seçilir ve onun nasıl bir oyun olduğu sorulur.
- Daha sonra bu oyun “Lira Sözcükleri” oyununa uyarlanır. Gruptaki herkes kendi isminin, doğduğu şehrin, yaşadığı şehrin, okullarının adının kaç TL olduğunu hesaplar. Ardından her grup kendi içinde bir değerlendirme yapar. Dört kategori için (isim, şehir isimleri ve okul adı) grup listesi içinde en yüksek değeri olan lira sözcüklerini belirler.
- Her grup sırayla her kategori için “en yüksek” sayısı olan lira sözcüklerini okur. Okul adı ve yaşanan şehir ismi tüm grup için aynı olacağından sadece “isim” ve “doğum yeri” kategorilerindeki sözcükler karşılaştırılır. Tamı tamına 100 TL eden sözcükler varsa o grup alkışlanır. 100 TL olmayan ancak ona en fazla yaklaşan sözcükler de okunur.

ETKİNLİKLER

UYGULAYICIYA NOT

*Lira Sözcükleri çalışmasında A'dan Z'ye her harfe
1 TL değer verilir. Sözcükleri oluşturan harflerin
matematiksel toplamı o sözcüğün TL değerini verir.
Örneğin "kalem" sözcüğü 52 TL değerindedir.
K 14 + A 1 + L 15 + E 6 + M 16*

A: 1 B: 2 C: 3 Ç: 4 D: 5 E: 6 F: 7 G: 8 Ğ: 9 H: 10
I: 11 İ: 12 J: 13 K: 14 L: 15 M: 16 N: 17 O: 18 Ö: 19 P: 20
R: 21 S: 22 Ş: 23 T: 24 U: 25 Ü: 26 V: 27 Y: 28 Z: 29

- Sonraki aşamada ise gruptan kitapla ya da karakterlerle ilgili bir cümle kurmalarını isteriz, ancak bu cümledeki sözcüklerin toplamının 100 TL olması gerektiği söylenir. Örneğin "Hep geç kaldı." cümlesindeki harflerin toplamı 100 TL'dir. Bu cümlenin hangi karakterle ya da olayla ilgili olabileceğine dair değerlendirme ve tartışma yapılır: "Kim geç kaldı? Ne geç kaldı? Kim neyi bekliyordu? Ne zamanında olmadı?" vb. sorularla yönlendirme yapılarak diğer 100 TL'lik cümlelerin kitaptaki ayrıntılarla ve satır arasındaki durumlarla bağlantısı kurulur.

Alternatif Öneri

100 TL eden sözcükler bulunduktan sonra çocuklardan bunların öyküyle bağlantısını kurmalarını isteyebilirsiniz. "Kantinci, kaygısız, kemirgen, sünger" sözcükleri 100 TL'lik sözcüklerdir. Bunlardan yola çıkarak öykünün satır aralarına girebilirsiniz. Örneğin "Öyküde sizce 'kemirgen' karakter kimdir? Neden? Kime ne yapıyor? Hangi duygu ya da düşünce hangi karakterin içini 'kemiriyor'? Kim yaşadığı bir olaya 'sünger' çekmek istiyor ya da hangi olaya sünger çekemiyor? Kimin ne 'kaygısı' var?" gibi sorular sorulabilir. Benzer bağlantı "kantinci" sözcüğü ile de kurulabilir. Bu sözcük öyküde doğrudan geçmese de onunla ilgili olabilecek durumlarla ve yerlerle bağ kurulabilir. Bu çalışma ile çocuklardan 100 TL'lik sözcükleri hem öyküye uygun bir soruya çevirmelerini hem de bu sorulara yanıt vermelerini isteyebilirsiniz.

